

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

MEMÒRIA PER NO OBLIDAR ▶ Àngel Sánchez López, Rossend Labara Andrés i Fèlix Labara Pena, pare i fill, vivien a Manresa el 1936 i en el seu camí a l'exili, el 1939, van acabar a Mauthausen. Van sobreviure. Des d'ahir, tres llambordes situades on havien estat els seus domicilis els recorden de manera permanent

Manresa tanca el cercle dels seus deportats

▶ Amb la col·locació, ahir, de tres plaques Stolpersteine més es clou l'homenatge als manresans als camps nazis engegat ara fa un any

Susana Paz

MANRESA

■ Plovia amb ganes, ahir al matí, quan els operaris de l'Ajuntament de Manresa, envoltats d'una seixantena d'alumnes de batxillerat dels instituts Pius Font i Quer i Lluís de Peguera, acabaven de col·locar la primera de les tres plaques Stolpersteine, obra de l'artista alemany Gunter Demnig. Era la del deportat Àngel Sánchez López, a l'inici del carrer de Folch i Torres de Manresa. No va parar de ploure en tot el matí.

Cobrint-se amb un paraigua, la neboda de Sánchez, la manresana Isabel Lanau Sánchez, s'ho mirava amb emoció continguda. La tristesa i la pluja semblaven companyes de viatge. Dues alumnes del Peguera llegien un fragment de les memòries de Jacint Carrió, supervivent, com el tiet de Lanau, dels camps nazis. Supervivents. Com Rossend Labara Andrés i Fèlix Labara Pena, pare i fill. Les seves dues llambordes d'aurades es van col·locar un centenar de metres més enllà, al carrer del Bruc, 41, davant del que ara és un solar. Allí, la filla i néta dels dos deportats, Patricia Grapeloup Labara, acompanyada del seu marit, Gerard, i del seu fill Benjamin, agraien, com abans ho havia fet Lanau, el record permanent que Manresa havia dedicat als seus familiars. La lectura de la introducció de *K. L. Reich* d'Amat-Piniella, autocensurada per ell mateix, acabava en aplaudiments. Es trencava el silenci. Una vegada més.

Amb la col·locació de les tres llambordes d'ahir, Manresa tancava el cercle iniciat l'any passat, quan el mateix Demnig va col·locar 21 plaques Stolpersteine davant dels edificis d'on van sortir, a la guerra o a l'exili, aquests manresans que van acabar en camps de concentració nazi. Dissent assassinats, onze alliberats. I es cloïa, també, la recerca engegada per un treball de batxillerat de dues alumnes del Pius, Alejandra Ibarra i Ariadna Moyano, per localitzar deportats manresans i que, gràcies a la persistència del seu tutor, Jordi Pons (membre també de l'Associació Memòria i Història), s'ha completat fins a localitzar 28 manresans deportats, dels quals 24 han pogut tenir una Stolpersteine. Però tots ells són recordats amb una placa a la plaça de Sant Domènec, inaugurada fa un any. Amb noms i cognoms. Per no oblidar.

ELS FAMILIARS

MIREIA ARSO

Patricia Grapeloup amb el seu fill Benjamin, ahir davant les llambordes

«El meu pare no en parlava mai, dels camps nazis»

S. PAZ MANRESA

■ Ara fa una setmana, Patricia Grapeloup Labara, ordenant les golfes de la casa familiar, va trobar una petita capsula amb dues fotografies, un salconduit, un passaport i una nota escrita a mà. Era del seu pare, Fèlix Labara Pena, que, amb el seu avi, Rossend Labara Andrés, van sobreviure a Mauthausen. Les fotos eren del 44, de deportats com ell, els més joves, que sortien a treballar fora del camp nazi. Patricia Grapeloup no les havia vist mai. La nota deia: «aquí hi ha coses que he viscut i que no he explicat mai a ningú». La vivència de Patricia Grapeloup -que va viatjar de Lió amb el seu fill i el seu marit per ser ahir a Manresa- la narra Jordi Pons. I

ella afegia: «el meu pare no en parlava mai, dels camps. Algun dia sortia la paraula Manresa a la conversa, però, per la seva cara impenetrable, jo sabia que no calia que fes preguntes». El seu pare, com l'avi, eren originaris de Candanos (Osca), però quan Fèlix Labara tenia un any ja es van instal·lar a Manresa. No hi va tornar mai. Sí, quan ella tenia uns 10 anys, a Candanos. El 1941, pare i fill van ser enviats en tren cap al camp nazi de Mauthausen. Fèlix Labara tenia 17 anys. En sortien el 45 i es quedarien a l'exili francès. El 1962 moria de leucèmia l'avi de la Patricia. El seu pare ho faria el 1984. Un cop mort, va saber que havia tingut trastorns depressius tota la vida.

«Quan el tiet venia a casa dels avis era més que Nadal»

S. PAZ MANRESA

■ La mare de la manresana Isabel Lanau Sánchez, la Montserrat, era la quarta germana, la petita, del deportat manresà Àngel Sánchez López. Els records que conserva del tiet es remunten a quan ell, després de sobreviure a l'horror nazi i instal·lat a Barcelona, tornava a Manresa: «quan venia a casa dels avis era més que Nadal, l'avia sempre feia els menjars que li agradaven més».

Isabel Lanau recorda el tiet com una persona «molt tranquil·la, que et transmetia confiança. La meva tieta, l'única que queda viva dels cinc germans Sánchez López, em va dir que el seu germà, quan va tornar de Mauthausen, els ho va explicar tot, però que mai més en va voler parlar». Àngel Sánchez va ser, ara fa un any, el darrer manresà que Jordi Pons va localitzar en la seva recerca.

Àngel Sánchez López pertanyia a la lleva del biberó. Nascut el 1919 a Calasparra, Múrcia, els seus pares van emigrar per anar a treballar a les mines de Cercs, primer, i a la CAMPSA, després. Aquesta darrera feina els va dur a instal·lar-se a Manresa el 1932. Àngel Sánchez treballava en un garatge de l'actual Muralla de Sant Domènec. Segons la recerca de Pons, Sánchez va viure la retirada republicana i va travessar la frontera el febrer del 1939. Capturat pels alemanys va ser reclòs a l'Stalg VIII-C de Sagan, a

MIREIA ARSO

Isabel Lanau Sánchez, ahir, amb la Stolpersteine dedicada al seu tiet

l'Alta Silèsia, l'actual Polònia, on va coincidir amb un altre deportat manresà, Jaume Viladrosa, a qui ja coneixia i que moriria a Hartheim el 1941, el mateix any en què Sánchez arribava a l'infern de Mauthausen. Després de l'alliberament, el 1945, Sánchez es va casar amb Maria Canal, una exiliada de Sabadell. La parella es va instal·lar a Anancy i sempre va mantenir el contacte amb la família manresana.

MIREIA ARSO

ELS ALUMNES DEL PIUS I DEL PEGUERA CLOUEN L'ACTE AMB POEMES I MÚSICA

▶ Els alumnes del Pius i del Peguera (els instituts que el 2013 van engegar el projecte Manresa-Mauthausen) van participar també en la cloenda de l'homenatge d'ahir, al Casino (traslladat de la plaça de Sant Domènec per la pluja), en presència dels familiars dels deportats a qui ahir s'havia instal·lat la llamborda, i de Rosa Corbera, jove de Maurici Ribas, que va morir a Gúsen el 1940. Van llegir el poema *L'enemic*, de *Les Il·lunyaries*, d'Amat-Piniella, i van interpretar la cançó republicana *Si me quieren escribir*. La regidora d'Ensenyament, Mercè Rosich, va explicar que enguany en el projecte Manresa-Mauthausen participaria un tercer institut, el Lacetània; i Anna Crespo, regidora de Cultura, va obrir la cloenda qualificant l'homenatge «d'acte de justícia».